

GORDANA BLAGOJEVIC

Δρ Εθνολογίας και Ανθρωπολογίας
Εθνογραφικό Ινστιτούτο της Σερβικής Ακαδημίας
Επιστημών και Τεχνών (Βελιγράδι, Σερβία)

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΙΑΣ ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΣΕΡΒΙΑ ΚΑΙ Ο ΑΠΟΧΟΣ ΤΟΥ ΣΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Η μετανάστευση του πληθυσμού αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικότερα σημεία της σερβικής ιστορίας¹. Στην περίπτωση του σερβικού λαού, όπως και παγκοσμίως, οι οικονομικοί λόγοι αποτελούν τα κύρια και συνηθέστερα κίνητρα για αλλαγή τόπου από τα πολύ παλιά χρόνια. Εκτός όμως από τους οικονομικούς υπάρχουν και άλλοι λόγοι για μετανάστευση, όπως π.χ. οι πολιτικοί λόγοι (πόλεμοι, επαναστάσεις, διακρίσεις πάσης φύσεως), ή προσωπικοί λόγοι (οικογενειακές, φιλικές σχέσεις και άλλα), ή ακόμη και επαγγελματικοί λόγοι, όπως η επαγγελματική εξέλιξη, η απόκτηση γνώσεων, εκπαίδευσης, η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η αναζήτηση επαγγελματικών ευκαιριών.

Με τον ερχομό των Οθωμανών στα Βαλκάνια –στα τέλη του 14^{ου} αι.– ξεκινούν τα μεταναστευτικά κύματα των Σέρβων προς τα δυτικά, τα βόρεια και τα ανατολικά της Ευρώπης. Οι Σέρβοι από τη Δαλματία ξεκίνησαν ατομικά να μεταναστεύουν στην Αμερική από τον 18^ο αιώνα. Πιο οργανωμένα και σε μεγαλύτερους αριθμούς οι Σέρβοι μεταναστεύουν από τον 19^ο και τις αρχές του 20^{ου} αι. στη Βόρεια και Νότια Αμερική, την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία².

Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος αυτής της έρευνας βρίσκεται ένα ιδιαίτερο είδος περιοδικών μεταναστεύσεων, ξενιτιάς, το οποίο στους Σέρβους και σε άλλους νότιους Σλάβους ονομάζεται «πετσάλμπα» (pečalba)³. Το χαρακτηριστικό αυτό φαινόμενο παρουσιάστηκε κυρίως στις περιοχές της νότιας και νοτιοανατολικής Σερβίας, του Κοσ-

---

1. This paper is the result of Project no. 177027: *Multithnicity, Multiculturalism, migrations – contemporary process*, by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia.

2. V. Grečić, *Seobe Srba nekad i sad*, Beograd 1990, 11; B. Babić, “Seobe Srba: dijaspora i etnička politika”, *Seobe Srba nekad i sad*, Beograd 1990; B. Babić, “Dijaspora i etnička politika”, *Catena Mundi I*, Beograd 1992, 758. G. Blagojević, *Srbi u Kaliforniji. Obredno-religijska praksa i etnicitet vernika srpskih pravoslavnih parohija u Kaliforniji*, Special editions, vol. 54, Beograd 2005: Institute of Ethnography SASA, 20-53.

3. P. Hristov, “The Balkan Gurbet /Pečalbarstvo – Past and Present”, *Bulletin of the Institute of Ethnography SASA*, 63/3. Belgrade 2015: Institute of Ethnography, 556.

συφοπέδιου και των Μετοχίων από τα παλιά χρόνια. Η πετσάλμπα είναι μία περιοδική αναχώρηση των μαστόρων-κτιστών για οικονομικούς λόγους σε άλλα μέρη της Σερβίας και σπανιότερα στο εξωτερικό. Ομάδες αποτελούμενες από 8-10 άντρες έφευγαν κάθε Μάρτιο και γύριζαν στα ορεινά τους χωριά στις αρχές Ιουλίου, προκειμένου να εργαστούν στα χωράφια τους. Όταν τελείωναν το θέρισμα και το αλώνισμα, στα μέσα του Αυγούστου, αναχωρούσαν πάλι, για να επιστρέψουν με τα πρώτα χιόνια, κυρίως στις αρχές του Νοεμβρίου. Οι μαστορες εργάζονταν και ζούσαν υπό δύσκολες και σκληρές συνθήκες. Για τους ίδιους, αλλά και για αυτούς που έμεναν στο σπίτι, το δυσκολότερο από όλα ήταν ο χωρισμός από τα αγαπημένα πρόσωπα. Αυτό το συναίσθημα εκφράζει και η ίδια η ετυμολογία της λέξεως «πετσάλμπα», από τη σλάβικη λέξη «pečal», «πετσάλ» που σημαίνει θλίψη.

Αν και η «πετσάλμπα» αποτελούσε πολύ σημαντικό κοινωνικό φαινόμενο το οποίο ενέπνευσε και την λαϊκή δημιουργία, στη σερβική επιστήμη δεν της αποδόθηκε η ανάλογη προσοχή⁴. Με την πάροδο του χρόνου εξελίχθηκε ένα λαογραφικό είδος (φολκλόρ) που αφορούσε στην ξενιτιά-πετσάλμπα.

Με αυτόν τον όρο (το φολκλόρ της ξενιτιάς) εννοείται η παρουσίαση της ζωής και τα έθιμα των ξενιτεμένων και των ανθρώπων που βρίσκονταν γύρω τους, καθώς και οι πεποιθήσεις και όλες οι προφορικές παραδόσεις σχετικά με την ξενιτιά. Στο συγκεκριμένο άρθρο έχω επικεντρωθεί στα τραγούδια της ξενιτιάς.

Τα τραγούδια της ξενιτιάς είναι ένας κλάδος των λεγόμενων παραδοσιακών τραγουδιών της οικογένειας. Αυτά τα τραγούδια είναι λυρικά ή μπαλάντες, διαδεδομένα στη νότια και νοτιοανατολική Σερβία, το Κοσσυφοπέδιο και τα Μετόχια. Τα τραγούδια μιλούν για την θλίψη του χωρισμού της οικογένειας, τη φυγή, τα βάσανα της δουλειάς και συχνά το τραγικό τέλος της ζωής στα ξένα. Τα τραγούδια αυτά καμιά φορά έχουν στοιχεία ερωτικής ποίησης.

Ένα τραγούδι λέει:

«Το πουλί κελαηδάει, στο ταξίδι θα πάω,
σε ξένη ξενιτιά.
Θα με λυπάσαι, η νεαρή μου
θα με λυπάσαι όπως εγώ εσένα;
Τρία χρόνια περπατούσα για να σε βρω,
από τη θλίψη για σένα έφτασα στο θάνατο»⁵.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι στη σερβική γλώσσα η ετυμολογική προέλευση της λέξεως ξενιτιά- tuđina είναι από την λέξη θλίψη- tuga. Οπότε η μετάφραση αντί για «σε ξένη ξενιτιά» θα μπορούσε να είναι – «σε θλιμμένη θλίψη».

4. T. Đorđević, "Pečalbarski folklor", *Etnologija*, god. 2, vol. 1, Skoplje 1941, 55.

5. R. Pešić, N. Milošević - Đorđević, *Narodna Književnost*, Beograd 1984: Vuk Karadžić, 189.

Ένα από τα κεντρικά μοτίβα αυτών των τραγουδιών είναι η μητρική στοργή και ειδικά η αγάπη της αδελφής προς τον αδελφό. Η αδελφή για χάρη του αδελφού βγάζει τα μάτια της, με τα δάκρυά της θολώνει τη θάλασσα ή από την επιθυμία της να τον δει φτιάχνει ένα ομοίωμά του από ξύλο και μετάξι. Η μελαγχολία και θλίψη στα τραγούδια της ξενιτιάς εκφράζονται μεταφορικά με την λέξη «μαύρο γνέμα» με την οποία ξεκινάει ένα τραγούδι:

«Τα μαύρα στέλνω, τα μαύρα φοράω,
το αλάτι παίρνω δανεικό,
το ψωμί παίρνω δανεικό,
για να αποχαιρετήσω τον αδελφό μου».

Ο Ρώσος πρόξενος Ιβάν Στεπάνοβιτς Γιάστρεμποβ (Ivan Stepanovič Jastrebov (1839-1894), βρέθηκε στα τέλη του 19^{ου} αι. στην πηγή της σερβικής παραδοσιακής λαϊκής ποίησης και του τραγουδιού, δηλαδή στο Κοσσυφοπέδιο και τα Μετόχια. Σαν ιστορικός και εθνογράφος ταξίδεψε στα νότια της Σερβίας και ολοκλήρωσε πλούσιες και μεγάλες συλλογές, συγκεντρώνοντας ιστορικό και λαογραφικό υλικό. Αποκορύφωμα αυτής της δουλειάς αποτελεί η σπουδαία συλλογή παραδοσιακών τραγουδιών από το Κοσσυφοπέδιο και τα Μετόχια υπό τον τίτλο «Τα έθιμα και τα τραγούδια των Σέρβων στην Τουρκία» (έκδοση 1886 στη Αγία Πετρούπολη).

Εργαζόμενος ως Ρώσος πρόξενος σ' αυτές τις περιοχές ο Γιάστρεμποβ είχε την ευκαιρία να γνωρίσει από κοντά τον απλό κόσμο της περιοχής και να καταγράψει τα άφθονα λαϊκά έθιμα και τα τραγούδια τα οποία τα συνόδευαν. Ο Γιάστρεμποβ έδωσε την πρόπευση προσοχή στο κοινωνικό πλαίσιο της εκτέλεσης των τραγουδιών, αφήνοντας μας τις πολύτιμες περιγραφές των εθίμων⁶.

Ο Γιάστρεμποβ περιέλαβε σε ιδιαίτερη ενότητα τα τραγούδια της ξενιτιάς και τα έθιμα που σχετίζονται αυτήν. Όπως αναφέραμε παραπάνω, τα περισσότερα μοτίβα στα τραγούδια της ξενιτιάς σχετίζονται με την αγάπη και τον έρωτα όπως σ' αυτό το τραγούδι από την Πριζρένη:

«Ποταμέ Ντρίνα! Είσαι βαθύς;
Ευφυή ήλιε! Είσαι ψηλά;
Και εσύ αγαπημένε μου, είσαι μακριά;
Στείλε μου την ψυχή σου στο βαμβάκι,
και τα μαργαριταρένια δόντια στο μήλο,
και το δεξί σου χέρι...»

6. B.B. Jovanović, "S. Jastrebov – skupljač naših najstarijih narodnih pesama na Kosmetu", *Književni pregled*, god. I, br. 3. Beograd 2010: Alma, 29.

Το σέρβικο τραγούδι της ξενιτιάς με την εξαιρετική μελωδία «Marijo, deli kumrijo» από το Κοσσυφοπέδιο (χωριό Μπροντ, Σαρ πλανίνα), μιλάει για την ερωτική νοσταλγία μίας νεαρής κοπέλας. Όταν το αγαπημένο πρόσωπο είναι μακριά, είναι δύσκολο να είναι κάποιος χαρούμενος και να νιώθει ζωντανός. Η έλλειψη του αγαπημένου προσώπου κάνει τα βήματα αργά και βαριά και τη φωνή να χάνει τη φρεσκάδα και τη δύναμή της. Για τέτοια βαθιά νοσταλγία μιλάει και αυτό το τραγούδι. Περίεργος και προσεκτικός παρατηρητής ο αγάς, έχει παρατηρήσει πως το βήμα της κόπελας έχει γίνει «σιγανό» και η λαλιά της «ήσυχη». Υποθέτει ότι αυτό οφείλεται στο ότι κουβαλάει τη στάμνα με το νερό ή στο ότι φοράει πολλά και βαριά κοσμήματα κρεμασμένα στο λαιμό της. Η νεαρή κοπέλα γεμάτη δύναμη αρνείται ότι η δουλειά ή το γιορντάνι (τα κοσμήματα τα οποία φορούσαν οι μέλλουσες νέφες) είναι το βάρος. Το μόνο ανυπόφορο βάρος για εκείνη είναι η απόσταση από τον αγαπημένο άντρα⁷.

Αυτά τα τραγούδια επείχαν και θεραπευτικό ρόλο, με τις ειλικρινείς περιγραφές του καημού και την ομορφιά της μελωδίας. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά αυτών των τραγουδιών είναι ότι όσον αφορά στην περιγραφή της ζωής επικρατεί ένας ρεαλισμός, η θλιβερή πραγματικότητα δεν ωραιοποιείται.

Τα κοινά τραγούδια και οι χοροί αποτελούν το σημείο της πνευματικής, εθνικής, πολιτισμικής και μουσικής ταύτισης με την οποία οι Σέρβοι μετανάστες, οι οποίοι έφυγαν στο εξωτερικό διατηρούν την επαφή τους με την πατρίδα και οι πετσαλμπάροι με το τόπο τους. Μέσω του τραγουδιού και του χορού εκφράζεται συμβολικά η ενότητα της ομάδας. Οι μελωδίες, ποτισμένες με την νοσταλγία, επικοινωνούν ακόμη και με τις ψυχές ανθρώπων οι οποίοι δεν γνωρίζουν τη σερβική γλώσσα, έχουν όμως μέσα τους θλίψη για μακρινά αγαπημένα μέρη και πρόσωπα.

Βιβλιογραφία

- Babić, B., “Seobe Srba: dijaspora i etnička politika”, *Seobe Srba nekad i sad*, Beograd 1990.
- Babić, B., “Dijaspora i etnička politika”, *Catena Mundi I*, Beograd 1992.
- Blagojević, G., *Srbi u Kaliforniji. Obredno-religijska praksa i etnicitet vernika srpskih pravoslavnih parohija u Kaliforniji*, Special editions, vol. 54, Beograd 2005: Institute of Ethnography.
- Đorđević, T., “Pečalbarski folklor”, *Etnologija*, god. 2, vol. 1, Skoplje 1941.
- Grečić, V., *Seobe Srba nekad i sad*, Beograd 1990.
- Hristov, P., “The Balkan Gurbet /Pečalbarstvo – Past and Present”, *Bulletin of the Institute of Ethnography SASA*, 63/3. Belgrade 2015: Institute of Ethnography, 551-562.
- Jovanović, B.B., “S. Jastrebov – skupljač naših najstarijih narodnih pesama na Kosmetu”, *Književni pregled*, godina I, br. 3. Izdavač: Alma, Beograd 2010.

7. Teofilovići CD “Čuvari sna” (“Dream keepers”), SOKOJ 1998.

Pešić, R., Milošević - Đorđević, N. *Narodna Književnost*, "Vuk Karadžić", Beograd 1984.
Teofilovići C.D., "Čuvari sna" ("Dream keepers"), SOKOJ 1998.

GORDANA BLAGOJEVIC

**ALIENATION AS A SOCIAL PHENOMENON OF SOUTHERN AND
SOUTHEASTERN SERBIA AND ITS ECHOES
IN TRADITIONAL SONGS**

Abstract

Population migration is one of the main features of tumultuous Serbian history. Economic reasons are the oldest and most common driving force behind changing the place of residence, globally speaking. The focus of interest in this paper is a specific type of periodic labor migrations, which is known to the Serbs as a *pechalba* (alienation). The areas of southern, southeastern Serbia, Kosovo and Metohia have always been typical *pechalba* regions. *Pechalba* represents periodic departure of masonry artisans to the other parts of Serbia to earn money. They worked and lived in harsh conditions separated from their families for months; hence the name of this migration –*pechalba*– from the Slavic word "pechal", which means sorrow. Over time, peculiar *pechalba* folklore emerged. This term implies life and customs of *pechalba* workers, beliefs and all the oral history of *pechalba*, all the actions undertaken in order for *pechalba* to be successful, as well as, everything else related to that belief, tradition and actions. In this paper, I paid attention to *pechalba* songs.

Key words: migrations, Serbia, *pechalba*, traditional songs.

ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΕΥΣΚΙΟΦΥΛΛΟΣ

ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΜΗΝΑ ΑΛ. ΑΛΕΞΙΑΔΗ

* * *

PLATANOS EFSKIOFYLLOS

IN HONOUR TO PROFESSOR
MINAS AL. ALEXIADIS

DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE
SCHOOL OF CLASSICS AND HUMANITIES
DEPARTMENT OF HISTORY AND ETHNOLOGY
LABORATORY OF FOLKLORE AND SOCIAL ANTHROPOLOGY

---

3 – Studies in Folklore and Social Anthropology – 3

PLATANOS EFSKIOFYLLOS

**IN HONOUR OF PROFESSOR
MINAS AL. ALEXIADIS**

M. G. VARVOUNIS & M. G. SERGIS
(editors)

PUBLISHING HOUSE K. & M. ANT. STAMOULIS
THESSALONIKI

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ
3 – Μελέτες Λαογραφίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας – 3

ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΕΥΣΚΙΟΦΥΛΛΟΣ

ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΜΗΝΑ ΑΛ. ΑΛΕΞΙΑΔΗ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Μ. Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ & Μ. Γ. ΣΕΡΓΗΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Κ. & Μ. ΑΝΤ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Μ. Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ & Μ. Γ. ΣΕΡΓΗΣ
(Επιμέλεια)
ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΕΥΣΚΙΟΦΥΛΛΟΣ
Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Μηνά Αλ. Αλεξιάδη

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Κ. & Μ. ΑΝΤ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ
Π. Π. Γερμανού – Ιω. Μιχαήλ 2
546 22 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Τηλ. 2310-264.748
2310-900.777
69.46.461.460
email: anstamoulis@hotmail.com
www.stamoulisant.gr

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2018

ISBN 978-618-5306-27-4

Όλα τα δικαιώματα μετάφρασης, αναπαραγωγής και προσαρμογής κατοχυρωμένα
για όλες τις χώρες του κόσμου.

Copyright © by ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Κ. & Μ. ΑΝΤ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ, 2018.

All rights reserved

Ο Καθηγητής ΜΗΝΑΣ ΑΛ. ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η σύνταξη και δημοσίευση τιμητικών τόμων, με μελέτες μαθητών, συναδέλφων και φίλων του τιμωμένου, για ευδοκίμως υπηρετήσαντες την επιστήμη καθηγητές αποτελεί παλαιά ακαδημαϊκή παράδοση. Ακολουθώντας την παράδοση αυτή, ξεκινήσαμε την προσπάθεια της σύνταξης και έκδοσης τιμητικού τόμου για τον Ομότιμο Καθηγητή Λαογραφίας κ. Μηνά Αλ. Αλεξιάδη, ήδη από τις αρχές του 2016. Στο πρώτο κάλεσμά μας, η ανταπόκριση υπήρξε ενθουσιώδης, γεγονός που αντικατοπτρίζει την απήχηση του τιμωμένου καθηγητή στον λαογραφικό και στον επιστημονικό ευρύτερα χώρο, εντός και εκτός Ελλάδος. Είναι απολύτως χαρακτηριστικό ότι αρκετοί ήταν εκείνοι που, πληροφορούμενοι την έκδοση του τόμου, έσπευσαν να επικοινωνήσουν μαζί μας, ζητώντας να πάρουν μέρος με μελέτη τους. Είναι ασφαλώς αυτό αποτέλεσμα όχι μόνο της επιστημοσύνης, αλλά και της έμφυτης ευγένειας του τιμωμένου, ο οποίος, πάντοτε προσηνής και φιλικός, δεν αρνήθηκε σε καμία περίπτωση τη βοήθεια που θα μπορούσε να προσφέρει, στα πολλά και παραγωγικά χρόνια της σταδιοδρομίας του.

Τα σχετικά με τη ζωή και το έργο του παρατίθενται βεβαίως στη συνέχεια, αξίζει όμως να σημειώσουμε εδώ ότι ο Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης είναι για όλους όσοι έχουν το προνόμιο να τον γνωρίζουν πρόσωπο αγαπητό και σεβαστό, και αυτό απεικονίζεται στις σελίδες του μετά χείρας τόμου.

Ευχαριστούμε θερμά όλους τους συνεργάτες του τόμου αυτού, και ιδιαιτέρως την κ. Νάντια Μαχά-Μπιζούμη, Δρα Λ., η οποία ανέλαβε το βάρος της γραμματειακής υποστήριξης, και, όπως πάντα, το έφερε εις πέρας με τρόπο άψογο. Ευχαριστούμε επίσης τον εκδοτικό οίκο Κ. & Μ. Αντ. Σταμούλη της Θεσσαλονίκης, για τη συνεργασία μας και το άψογο, ως συνήθως, εκδοτικό αποτέλεσμα, αλλά και τους χορηγούς μας ανωνύμους και επωνύμους, καθώς χωρίς την έμπρακτη βοήθειά τους δεν θα μπορούσαμε να ολοκληρώσουμε το έργο μας.

Ευχόμαστε στον τιμώμενο Ομότιμο Καθηγητή Μηνά Αλ. Αλεξιάδη έτη πολλά, ευφρόσυνα, αίσια, υγιεινά, παραγωγικά και δημιουργικά, ώστε να συνεχίζει επί μακρόν την ερευνητική, συγγραφική και διδακτική δραστηριότητά του, πλουτίζοντας την ελληνική λαογραφική βιβλιογραφία, καταρτίζοντας νέους ερευνητές της λαογραφίας και παραδειγματίζοντας όλους μας με την καθημερινή κοινωνική και επιστημονική πράξη και πρακτική του.

Τέλος, καθιστούμε σαφές ότι στις μελέτες που περιλαμβάνονται στον τόμο αυτό ακολουθήθηκε το σύστημα βιβλιογραφικών παραπομπών και το ορθογραφικό σύστημα που επέλεξε ο κάθε συγγραφέας.

Μ. Γ. Β. & Μ. Γ. Σ.

INTRODUCTORY NOTE

The redaction and publication of honorary volumes for professors who have well served their discipline constitutes an old tradition in academia. Abiding by this tradition, we initiated the redaction and publication of an honorary volume for the professor emeritus of Folklore Dr Minas Al. Alexiades in early 2016. Our first call was welcomed with great enthusiasm by his students, colleagues and friends, a fact that reflects the honoured professor's appeal to the folklore and wider scientific world within and without the greek borders. It is quite characteristic that a good number of interested to participate people contacted us as soon as they were informed about this endeavor. This fact surely derives not only from the professor's high scientific standards but also from the innate nobility that characterizes the honoured professor, who has always been amiable and friendly and has never refused to offer his help during his long, creative career.

His biographical and work information are provided in this volume but at this point it is worth mentioning that Minas Al. Alexiades is a well-respected and beloved person to all those who had the privilege to meet him and this is reflected in the pages of this volume.

We cordially thank all the participants of this volume and Dr Maha – Mbizoumi Nantia in particular, who has successfully undertaken the secretarial load of this work. Special thanks go to the Publishing House K. & M. Ant. Stamouli in Thessaloniki for the cooperation and the brilliant final product and the anonymous and eponymous sponsors who allowed the completion of this volume.

We would like to wish to the honoured emeritus professor Minas Al. Alexiades to enjoy a long, happy, healthy, productive and creative life hereon keeping on his research, writing and teaching activities enriching the greek folklore literature, educating new researchers and being a model for us all with his everyday social and scientific praxis.

M. G. Varvounis & M. G. Sergis

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	7
INTRODUCTORY NOTE	8
ΜΑΝΟΛΗΣ Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ, ΜΗΝΑΣ ΑΛ. ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ, ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	13
- ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΜΗΝΑ ΑΛ. ΑΛΕΞΙΑΔΗ (1962-2017)	21
- ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ - ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ	53
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΑΝΤΖΟΥΛΑΤΟΥ-ΡΕΤΣΙΛΑ, Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑΣ	57
EUSEBI AYENSA, ΕΝΑ ΔΗΜΩΔΕΣ ΚΑΤΑΛΛΑΝΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ	67
ΜΑΝΟΛΗΣ Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ, ΕΤΕΡΟΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΣΑΜΙΩΝ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	85
ΣΤΕΛΛΑ ΒΑΤΟΥΓΙΟΥ, Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΩΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	97
GORDANA BLAGOJEVIC, ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΙΑΣ ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΣΕΡΒΙΑ ΚΑΙ Ο ΑΠΟΗΧΟΣ ΤΟΥ ΣΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ	119
ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΟΖΙΚΑΣ, Ο ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΕΡΡΕΣ	125
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΓΑΛΑΝΑΚΗ, ΑΝΙΧΝΕΥΟΝΤΑΣ ΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	137
ΒΑΣΙΛΗΣ Ι. ΓΕΡΓΑΤΣΟΥΛΗΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΟΣΤΟΜΑ ΚΑΡΠΑΘΙΑΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ	157
MARIA GASOUKA, ALBANIAN FEMALE MEMORIES IN THE REGION OF ATTICA: UNDERSTANDING THE RELATIONSHIPS AND DIFFERENCES BETWEEN GENDERS THROUGH THE DRESSING OF THE ARVANITIC SOCIETY	181
ΑΝΝΑ-ΙΩΑΝΝΑ ΓΟΥΗΛ-ΜΠΑΔΙΕΡΙΤΑΚΗ, Η ΠΙΘΑΝΗ ΤΑΥΤΙΣΗ ΜΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΕ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΜΕ ΤΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΒΡΕΤΑΝΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑ ΠΟΙΗΤΗ ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ	197
ΡΕΝΑΤΑ ΔΑΛΙΑΝΟΥΔΗ, ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ 'ΕΘΝΙΚΩΝ' ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΝ. ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟ ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΟ ΦΙΔΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΟΡΟΔΡΑΜΑΤΟΣ ΣΕ ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΑΝΟΥ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ	209

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ, ΚΡΙΣΗ, ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	231
ΝΑΘΑΝΑΗΛ-ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΔΙΑΚΟΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΚΑΡΠΑΘΙΟΣ ΣΤΗ ΛΑΪΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ	247
TUDOR DINU, Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΠΟΤΩΝ (ΜΠΟΖΑ, ΣΑΛΕΠΙ, ΣΕΡΜΠΕΤΙ, ΡΑΚΗ) ΣΤΟ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙ ΤΩΝ ΦΑΝΑΡΙΩΤΩΝ (1716-1821)	255
ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ν. ΔΟΥΛΑΒΕΡΑΣ, Η ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΧΗΜΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΡΟΙΜΙΑΚΟ ΛΟΓΟ	263
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΛΟΓΟΤΥΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΟΙΝΑ ΣΤΟΝ «ΑΡΜΟΥΡΗ» ΤΩΝ ΧΦ. Ρ ΚΑΙ Σ ΚΑΙ ΣΕ ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΛΥΜΠΟ ΚΑΡΠΑΘΟΥ	287
ΡΕΑ ΚΑΚΑΜΠΟΥΡΑ, ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΟ ΣΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ: ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΤΑ ΑΓΝΑΝΤΑ»	309
GEORGE ΚΑΝΑΡΑΚΙΣ, A CROSS-CULTURAL JOURNEY: GREEK AUSTRALIANS AND INDIGENOUS AUSTRALIANS IN CONTACT	333
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ξ. ΚΑΡΠΟΥΖΗΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ	355
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΣΑΔΩΡΟΣ, ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΜΥΘΟΙ ΖΩΩΝ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΚΑ	377
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Θ. ΚΑΤΣΑΡΗΣ, Η ΑΝΤΙΔΙΚΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΝΤΟΥ – ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΠΟΛΙΤΗ. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΟΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΔΗΛΕΣ ΟΨΕΙΣ ΜΙΑΣ ΠΟΛΥΜΟΡΦΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ	387
ΚΑΣΣΙΑΝΗ-ΜΑΡΙΑ ΚΟΝΤΑΞΗ, ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΣΤΙΚΗ ΜΑΓΕΙΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΣΕ CAFÉ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ	399
ΚΩΣΤΑΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΑΞΗΣ, ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΟΥΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ	413
ΓΙΩΡΓΟΣ Χ. ΚΟΥΖΑΣ, ΑΠΟ ΤΟ ΑΙΝΙΓΜΑ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ: Η ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΝΟΣ ΕΙΔΟΥΣ ΤΟΥ ΕΝΤΕΧΝΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΛΟΓΟΥ	423
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΟΥΡΚΟΥΜΕΛΗΣ, Η «GIOSTRA» ΣΤΑ ΕΠΤΑΝΗΣΑ: «ΟΠΩΣ ΑΓΩΝΙΣΘΩΣΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΘΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΤΗΣ ΙΠΠΗΛΑΣΙΑΣ ΝΟΜΟΥΣ»	453
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΛΕΟΝΤΣΙΝΗΣ, ΑΔΑΜ ΑΘΟΥΣΑΚΗΣ: ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΑ, ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΜΟΥΣΕΙΑΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	463
STEFAN LINDINGER, «...καὶ Κάρπαθος ἡνεμόεσσα...». EINIGE ANMERKUNGEN ZU DEUTSCHEN ÜBERTRAGUNGEN DES HYMNUS AUF APOLLON	471
ANNA ΛΥΔΑΚΗ, ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΧΟΡΕΥΤΙΚΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ	485
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ. ΜΑΛΑΦΑΝΤΗΣ, Η ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ	

ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ.....	499
ΝΑΝΤΙΑ ΜΑΧΑ-ΜΠΙΖΟΥΜΗ, ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΒΑΤΑ. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ ΩΣ ΜΕΣΟΥ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ ΣΕ ΗΓΕΜΟΝΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ	511
ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΜΕΡΑΚΛΗΣ, Ο ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ ΩΣ ΛΑΟΓΡΑΦΟΣ	533
π. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ, ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (ΕΝΑ ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ)	543
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΝΑΣ, ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	551
WOLFGANG MIEDER, “TO BE (ALL) GREEK TO SOMEONE”: ORIGIN, HISTORY, AND MEANING OF AN ENGLISH PROVERBIAL EXPRESSION	573
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΠΑΜΠΟΥΝΗΣ, ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΘΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	593
ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΕΥΑΓΓ. ΠΑΠΑΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ, Η ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΜΙΑΣ ΑΓΓΛΙ(ΚΑΝΙ)ΚΗΣ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΤΑΛΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ. Η ΘΕΣΗ (1941) ΤΟΥ R. M. DAWKINS.....	605
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Π. ΠΕΡΣΕΛΗΣ, Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	621
ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ, ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ GENDER STUDIES. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΑΝΤΡΟΓΥΝΑΙΚΑΣ.....	629
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΕΛ. ΡΑΠΤΗΣ, ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΘΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΕ ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΛΑΪΚΕΣ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ. ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΩΝ ΜΥΘΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΩΠΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ	639
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Α. ΡΗΓΑΤΟΣ, ΔΙΠΛΑ, ΤΡΙΠΛΑ ΚΑΙ ΣΠΑΝΙΑ ΒΑΠΤΙΣΤΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ	655
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ, ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΧΟΡΟΣΤΑΣΙ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΜΗΝΑ ΑΛ. ΑΛΕΞΙΑΔΗ	669
ΜΑΝΟΛΗΣ Γ. ΣΕΡΓΗΣ, ΑΥΤΟΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ (ΑΥΤΟΕΤΗΝΟΓΡΑΦΥ).....	675
† ΣΠΥΡΟΣ ΤΟΥΛΙΑΤΟΣ, Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	697
ΑΛΕΚΟΣ Ε. ΦΛΩΡΑΚΗΣ, ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΧΘΡΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΤΗΝΟ	707
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗΣ, Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΛΙΟΥΔΑΚΗ ΚΑΙ Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΜΑΝΟΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ.....	735
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ, ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΕΤΗΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΑΕΙΦΟΡΙΑ: ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΕΣ ΜΥΗΣΗΣ ΕΦΗΒΩΝ ΣΤΟΝ ΕΟΡΤΑΣΜΟ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΙΩΝ ΣΤΟ ΤΑΡΠΟΝ ΣΠΡΙΝΓΚΣ ΤΗΣ ΦΛΟΡΙΝΤΑ, Η.Π.Α.	749